

Utdanningsdirektoratet

www.nfunorge.org
Youngstorget 2B, 0181 Oslo
Postboks 8954, Youngstorget,
0028 Oslo
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www-facebook.com/NFUorge

25.04.2021

Høring - nye læreplaner Vg3 yrkesfag

Det vises til høring om nye læreplaner for Vg3 yrkesfag på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) ønsker med dette å presentere noen generelle betraktninger om læreplanene på Vg3 yrkesfag.

Hovedproblemet med dagens og tidligere læreplaner, sett fra vår side, er at de ikke åpner for tilpasninger. Svært mange elever med utviklingshemming må ha fritak fra hele læreplanen, fordi det ikke er mulig å gjøre individuelle tilpasninger innenfor rammene av læreplanene. Dette gjelder i alle programfag, og resultatet blir at hele skolens innhold individualiseres. Konsekvensene kommer blant annet frem i rapporten «Overgang skole arbeidsliv for elever med utviklingshemming», fra NTNU samfunnsforskning (2017)¹. Her kommer det frem at størst andel av elever med utviklingshemming går på studiespesialisering. 30 prosent av elever med utviklingshemming tilhører dette utdanningsprogrammet. Dette er paradoksalt, med tanke på at ytterst få elever med utviklingshemming fullfører videregående opplæring med vitnemål. De fleste, om ikke alle, har vedtak om spesialundervisning, og små eller store avvik fra kompetansemålene i de ulike programfagene. De fullfører derfor videregående opplæring med kompetansebevis, og de har ikke mulighet til å ta høyere utdanning, slik studieforberevende utdanningsprogrammer skal forberede til.

I rapporten fra NTNU samfunnsforskning påpekes det at det for elever med utviklingshemming, ikke er gitt at det er samsvar mellom det utdanningsprogrammet de tilhører og det tilbudet de får i videregående skoler. Det vises til at intervjuene i casestudiene antyder at det er økonomiske motiver for at elever med utviklingshemming går på studiespesialisering. «Dette fordi det er færrest timer på studiespesialisering, og er dermed minst kostbart å ha elever med utviklingshemming på det utdanningsprogrammet.» Dette samsvarer med tilbakemeldinger NFU får fra sine medlemmer. Elever med utviklingshemming blir systematisk sluset over i et utdanningsløp som fokuserer på hverdagslivstrening eller arbeidslivstrening, i egne grupper, uavhengig av hvilket utdanningsprogram de har søkt og fått plass på. Opplæringen som gis har ingen tilknytning til læreplanene, kompetansemålene eller klassen innenfor det utdanningsprogrammet de har fått plass på, og de avslutter videregående opplæring uten fagkompetanse.

¹ <https://samforsk.no/Publikasjoner/2017/Overgang%20skole%20arbeidsliv%20WEB.pdf>

Slik videregående opplæring er organisert i dag, blir elever med utviklingshemming systematisk segregert og glemt. Et godt eksempel er Lied-utvalgets utredning «Med rett til å mestre» (NOU 2019:25), som ikke nevner elever med nedsatt funksjonsevne i det hele tatt. Dette medfører at elever med utviklingshemming ikke får lik mulighet til å få en god og faglig relevant utdanning, som resten av befolkningen, i strid med likestillings- og diskrimineringsloven § 6, jf. § 7.

NFU mener at norske myndigheter må ta ansvar for at elever med utviklingshemming får like muligheter til å ta utdanning, og til å få faglig relevant opplæring, som er knyttet til det utdanningsprogrammet de har søkt og fått plass på. Vi mener at alle elever med utviklingshemming har rett til å få opplæring som er faglig relevant, selv om de har behov for tilrettelegging i opplæringen, jf. FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 24.

For å sikre dette er det behov for universelle læreplaner, som kan benyttes av alle elever, uavhengig av faglig nivå. Det må være rom for å gjøre individuelle tilpasninger innenfor læreplanen, men det bør ikke være rom for å gi fullstendig fritak fra opplæring i læreplanene på den studieretningen eleven har fått plass på. Hvis læreplaner for alle programfag, i alle utdanningsprogram, er utformet på en slik måte at alle kan jobbe med målene på sitt nivå, vil elever med utviklingshemming få oppfylt sin rett til faglig relevant og inkluderende opplæring.

Med vennlig hilsen

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Ingvild Østerby
Juridisk rådgiver